

SZÓSZÉK-ÚRASZTALA

KISS ALPÁR

HIT ÉS CSELEKEDET^{*}

Jak 2, 14-17

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy Főtanácsi gyűlésünk alkalmával engem kértek fel a szószéki szolgálat elvégzésére. Úgy hiszem ezt annak köszönhetem, hogy főtanácsi tagságomon kívül megbízom vagy megbízóim hitemet és ebből fakadó cselekedeteimet értékelték (vagy értékelte). Értékelése annak, hogy hittem és hiszek, cselekedtem és továbbra is akarok cselekedni. Hittem és hiszek Istenben, az Ő segítségével, gondviselésében, hittem és hiszek az emberben, az ő megértésében, áldozatkészségében, szeretetében és mindezek birtokában cselekedhettem, és még tenni tudok valamit a jövőben is az Isten és az ember szolgálatában.

Ezek a gondolatok készítettek arra, hogy a felolvasott bibliai részt válasszam beszédem alapjául, amely minden bizonnyal jól ismert egyházi és világi hallgatóim előtt. Bármilyen gyakran is idézzük ezt a részt, úgy érzem, üzenete és fontossága örökérvényű. Különösen most, amikor nagy hitbéli és cselekedetbéli összefogásra van szüksége egyházunknak, népünknek, most, amikor közösen, rendíthetetlen hittel kell küzdenünk, cselekednünk egyházunkért, nyelvünkért, megmaradásunkért. Nem véletlenül idézzük igen gyakran Reményik Sándor felhívását: "Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát", hiszen mindkettő fontosságáról mindnyájan meg vagyunk győződve, és hinnünk kell, mert "mit használ, ha valaki azt mondja, hogy van hite, de cselekedetei nincsenek?"

Jakab apostol figyelmeztetése, hogy "A hit magában halott, ha cselekedetei nincsenek"- örökérvényű felhívás tettekre, társadalmi-egyházi cselekedetekre. Erre a felhívásra figyelnek fel egyre gyakrabban a nyugati országok egyházai, amelyek jól tudják, hogy adott időszakban, az 50-60-as években, úgy tűnt, hogy az egyház befelé fordulóvá vált, szolgája lett a világi intézményeknek és érzéketlen a földön levő nyomorúság és igazságtalanság iránt.

A mindenkori hívő, becsületesen élni akaró ember számára a hit és a cselekedet elválaszthatatlan. A cselekedetek nélküli hit magán hordozza a mások kizárásának jelét és ennek hívei pietistákká, egoistákká válnak, éppen

^{*} Elhangzott az 1996. január 18-án tartott főtanácsi istentiszteleten.

úgy, mint amiképpen elvilágiasodottá, istentelenné azok, akik cselekedetéből hiányzik a hit.

A hit és a cselekedet közötti kapcsolat térbeli ábrázolással is kifejezhető, és pedig a függőleges és vízszintes terminusokkal. Ebben a metaforikus értelmezésben a függőleges jelenti a mi kapcsolatunkat a világegyetem titokzatosságával, kapcsolatunkat Istennel; és ez nem más, mint a léleknek a kiterjedése. A vízszintes a mi földi kapcsolatunkat jelöli és a mi világba való beilleszkedésünket jelenti. Ez a világi dimenzió.

A hit és a cselekedet ilyen értelemben nem más, mint a függőleges és a vízszintes, a léleknek és a világnak átvitt értelmű dimenziója, kereszteződése. A keresztt, amit így alkotnak, jóval a keresztyénység előtt ismeretes volt. Az ókori Egyiptomban például egy keresztt formájú hieroglifa, amelynek felső része körte alakú volt, a fáraók nyelvén "életet" jelentett. Még a zsidó-keresztyén hagyományokon belül is fellelhető másként a keresztt, mint Jézus szenvedésének és halálának szimbóluma. Jézus élete és tanítása maga a hit és a cselekedet kereszteződésének jelképe. Gondoljunk a gazdag ifjú kérdésre adott feleletére, miszerint mit kell tenni a hiten túlmenően, hogy életünk, örök életünk legyen. Hasonlóképpen gondoljunk a jólsimert jézusi egyetemes értelmezésben átvett és tanított kettős szeretet parancsolatra: "Szeressed azért az Urat, a te Istenedet, teljes szívedből, teljes elmédből és teljes erődből", "Szeresd felebarátodat, mint magadat." Ez a Márk evangéliumában található felelet az Ótestamentum két részének, a Mózes 3-5 könyvének kombinációja. Ebből a szemszögből nézve, a keresztt a Tórából következtetve kaphat szimbolikus jelentést, azt a két tengelyt jelképezvén, amely meghatározza a teret, amelyben élünk: egyik, a függőleges, jelenti Isten szeretetét, a hitnek a kiterjedését, a másik, a vízszintes, jelentvén az ember szeretetét, a cselekedetek dimenzióját. Nyilvánvalóan itt csakis a jó cselekedetekről van szó, ahogyan más helyen szintén Jézus figyelmeztet: "Nem minden, aki ezt mondja, Uram, Uram, megy be a mennyeknek országába, hanem aki CSELEKSZI AZ ÉN ATYÁM AKARATÁT." Márpedig Isten mindenkori akarata, elvárása és reménye az, hogy teremtménye koronája jót cselekedjen. Sajnos, Istennek igen gyakran kell csalódnia ezen a téren, látván azt, hogy mennyi rossz cselekedetre képes az ember.

Jakab felhívása a hit és cselekedet összefüggésére minden bizonnyal a jézusi kettős szeretet parancsolatra vezethető vissza. Az 1János 4,16-ban ezt olvashatjuk: "Az Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad és az Isten is őbenne." Ahhoz, hogy hitünk és cselekedetünk jó legyen, szeretnünk kell Istent és embertársunkat. Ahhoz, hogy ez valóra váljon viszont, szükséges megismernünk az Istent és az embert. Pascal szavaival viszont: "Minden más egyebet előbb ismerni kell, hogy meg lehessen szeretni. Istennél fordítva van. Őt szeretni kell, hogy megismerhessük."

A szeretet kettős parancsolata sokak számára régiesnek, túlpredikálnak tűnik éppen úgy, mint a hit és a cselekedet összefüggése. Isten-szeretetem és istenhitem nekem minden életforrás áhítatát jelenti, ami által túlléphetem önmagam korlátolt határait, emberszeretetem, tiszteletem pedig jó cselekedetekre serkentenek.

A felebaráti szeretet az Isten iránti szeretetből fakad, mert ha nem szeretjük Istent, hogyan szerethetnénk embertársunkat és fordítva, hogyan szerethetjük felebarátunkat, ha Istent, aki maga a szeretet, kizárjuk életünkéből?

A szeretet kettős parancsolata a hit és a cselekedet megélésében jut kifejezésre. Hiába mondom azt, hogy hiszek Istenben, hiszek embertársamban, az emberiségben, szeretem őket, ha ezt tettekkel nem bizonyítom, mit érek vallomásommal? Gyönyörű példája ennek a felismerésnek a jól ismert jézusi példázat a könyörülő szamaritánusról, aki jó cselekedetével mutatta meg hitét.

A hit megélése, a jó cselekedetek gyakorlása áldozatot követel, de nem akkorát, hogy ne tudnánk vállalni azt. Gyakran jelenthet lemondást, anyagi áldozatot, verejtékhullatást. Jelenti azt, hogy függőleges és vízszintes vonalban kell szemlélnünk a világot, meglátnunk lelki szemünkkel Istent, meglátnunk embertársunkat, őket szeretnünk kell, hinnünk kell bennük és ennek arányában cselekednünk.

A mindenkori templomok, azoknak tornyai, az ún. "függőleges", a világegyetembe való beilleszkedését jelképezik. Akár a gótikus katedrális hullámzó boltívei, a kölni dóm vagy bármelyik nagy és kis templomunk ezt igazolja. Épültek és épülnek a templomok Isten dicsőségére, mintegy bizonyosságul, hogy az ember hisz Istenben, felfelé is tekint. Természetesen a felfelé tekintést jelképesnek kell vennünk, mert nem mondhatjuk, hogy Isten földi dimenzióban a magasban, fent van. Istent önmagunk és embertársunk lelki-erkölcsi magasságában és mélységében találjuk meg.

Elégséges vajon csupán a "felfelé tekintés", elégséges magában istenhittünk megvállása? És sorolhatnánk tovább ezeket a kérdéseket. Hívó és cselekvő emberekre van szüksége a világnak, közelebbről Egyetemes Egyházunknak. Főtanácsi gyűlésünk is ezt a célt szolgálja: felmérni az elmúlt időszak eredményeit és hiányosságait, hitet erősíteni, további jó cselekedetekre buzdítani egyházi és világi vezetőinket, reményt fakasztani híveinkben, kibővíteni függőleges és vízszintes síkon önmagunk és embertársunk látókörét.

Egy érdekes eszmefuttatást olvastam egy könyvben arról, hogy miért voltak szentek a szentek. "Mert derűsek voltak, amikor nehéz volt derűsnek lenni, türelmesek a türelmetlenségben, amikor továbbmentek, amikor megállni szerettek volna, hallgattak, pedig beszélni akartak és szeretetre méltóok voltak, pedig szeretetlenségben éltek." (G. P. Fleck).

Mikor mondhatjuk embertársunkról el ezeket? - Akkor, amikor így vallhatunk: "mikor éhes voltam, ennem adtál, szomjas voltam és megittattál, idegen voltam és üdvöztettél, meztelen voltam és felöltöztettél, beteg voltam és te meglátogattál, fogságban voltam és te eljöttél hozzám." És mikor mondhatják el rólunk ezeket? Akkor, amikor ezt, ezeket cselekedjük mi is, amikor: "Mi nemcsak várunk,/ nemcsak szomjazunk,/ hideg aggyal, gigászi karral alkotunk./ Nem várjuk ölünkbe a mennyet csillagokkal és angyalokkal,/ mi már cipeljük a hegyoldalak követét,/ folyó pántlikákat tűzünk a földön át,/ kezdet adhatunk a tengerekkel,/ lemegyünk sokezeréves fekete napért,/ csapdába csaljuk a friss sugárt,/ felszórjuk a tengert májusi esőnek,/ Felszántjuk, vetjük, learatjuk az Életet." (Olosz Lajos: Beteljesülés).

Felsorolhatatlan mindaz, ami reánk vár a jövőben. Mindenekelőtt hinnünk kell Isten segítségében, gondviselésében, hinnünk kell embertársunkban és önmagunkban, "felfelé" tekintésünkben meg nem feledkezni a kanti kategorikus imperativusról, miszerint: "Cselekedj úgy, hogy az emberben nem eszközt, hanem célt lássál."

Hitünket és cselekedetünket hassa át a kettős szeretet, ez alkossa az életet jelképező "élet-keresztet" mindennapi tevékenységünkben és imádságunkban. Képesek vagyunk hinni és cselekedni, mert "Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?" És "Karod erős, szíved emelkedett,/ Végtelen a tér, mely munkára hív." Ámen.

LŐRINCZI KÁROLY

LEGYETEK TÖKÉLETESEK!

Imóz 1,28; Mt 5,48

Két nagy próféta: Mózes és Jézus szavait idézem. Mózes első könyve, első fejezetének 28. versében ezt olvassuk: "És ezt mondta nekik Isten: "Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet. Uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és a földön mozgó minden élőlényen!" Ha elgondolkozunk e parancs felett, rájövünk arra, hogy valami hiányzik innen. Mondhatnám így is: itt csupán az ember jogai, kiváltságai vannak felsorolva. Hol vannak kötelességei? Ezeket találjuk meg Jézusnál, aki minden kötelességünket egyetlen szóba sűríti bele: "Tökéletesség." "Ti tehát legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes!"

Két parancs az ember részére. Mennyire tartotta be az elsőt, hogy ti. - szaporodjék, töltsse be a földet és uralkodjék minden más teremtményen? - Szaporodott, betöltötte a földet - minden földrészen, tenyérnyi szigeten is jelen van. Uralkodni is próbál az ég és a föld elemi erőin, állatain és növényein. Sőt: egyeduralkodóként viselkedik. Értelmi képessége - e többlet által, amivel Isten csak őt áldotta meg minden teremtmények közül - valóban uralkodik minden teremtménytársa felett. Pedig az uralkodás jézusi értelemben csak Istent illeti meg. Az ember, mint testvér kellene viselkedjék más teremtményekkel, s magával a Földdel úgy, mint otthonával: szeresse, ápolja, védelmezze, gondját viselje, tisztán és épen őrizze meg önmaga és az utána jövő nemzedékek számára. Hogy az ember ennek megfelelően viselkedjék, hogy jó gazdája legyen a Földnek s a Föld minden más lényének, mely érte van, az ő javát szolgálja, számára teremtett Isten által, ahhoz szükséges a jézusi parancs teljesítése: Legyetek tökéletesek! Legyetek nemeslelkűek, jók, igazak. Nyilvánvaló, hogy az ember fentemlített kötelezettsége embertársa iránt még inkább érvényes. Nem az egymáson való uralkodás, nem az egymásellenesség, még nem is